

М О Я К Н И Ж Е Ч К А Ч . 7 .

Г. Х. АНДЕРЗЕН

ДИКІ ЛЕБЕДИ

КАЗКА

КРАКІВ

1940

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО

М О Я К Н И Ж Е Ч К А Ч . 7 .

Г. Х. АНДЕРЗЕН

ДИКІ ЛЕБЕДІ

КАЗКА

К Р А К І В

1 9 4 0

У К Р А І Н С Ь К Е В И Д А В Н И Ц Т В О

Накладом »Українського Видавництва«, Краків,
Кармелітська ч. 34, II.

Друк: »Нова Друкарня Денникова« під комі-
сарською управою, Краків, вул. Ожешкової 7.

Далеко на полудні, там, куди відлітають наші ластівки перед холодною осінню, жив колись князь, а в нього було одинадцять синів і одна дочка Оленка. Князенки ходили до школи. Кожний мав золоту зіздочку на грудях і срібну шабельку при боці; писали вони діамантом на золотих табличках, а сестричка Оленка сиділа на стільчику з зеркального

скла і переглядала книжечку з о-
б-
р-
з-
к-
а-
м-
и, таку гарну й дорогу,
що князь дав за цю книгу поло-
вину свого князівства.

Князь був удівцем й одружив-
ся другий раз з якоюсь чужо-
земною королівною, що була ду-
же злого серця і не любила діто-
чок.

Вона взяла Оленку і віддала її
якійсь убогій сільській родині,
щоб Оленка там жила в холоді

і голоді. А князенків також незлюбила. Почала очернювати їх перед батьком і довела до цього, що й князь перестав ними журитися.

— „Бодай би ви полетіли собі в світ за очі, як ті птиці безголовні!” — так заклала раз мачуха князенкам-сиротам. І її проклін словнився. Всі хлопці замінилися в птахів, але не безголосних, тільки в гарних, великих, диких лебедів, що з чудовим співом піднялися аж під хмари й полетіли в світ.

Раненько перелітали вони понад ту убогу сільську хатину, в якій жила їхня сестричка Оленка. Але вони не могли її добудитися, хоча кричали і били крильми до віконця хатини; князівна спала ще твердо і не чула пращальних окликів. І так полетіли князенки-дикі лебеді в далекі світи, в незна-

ні краї, аж залетіли в густі, темні ліси-бори, що сягали десь по синє море.

Оленка пробудилася пізно і бавилася зеленим листочком, бо іншої забавки не мала. Вона пробила пальчиком дірочку в листку, а коли глянула крізь цей листок у синє небо, то здавалося їй, що бачить ясні очі своїх братів.

Та минав день за днем і Оленка не знала нічого про них. І далі

жила в бідній хатині й ніхто не цікавився нею. Тільки коли вітер гладив весною прекрасні рожі в городці і питався їх: „Хто може бути кращий від рожі?” — відповіли вони: „Оленка краща від рожі”. А коли вбога господиня сиділа з молитвословом в руках у городі, то вітер шевелів картками і питався молитвослова: „Хто може бути побожніший від тебе?” А молитвослов шептав: „Оленка побожніша від мене!”

Коли Оленці минуло п'ятнадцять літ, казала їй княгиня-мачуха прийти на княжий двір, щоб батько-князь побачив її. Але коли мачуха побачила, яка Оленка гарна, то серце її закипіло з люті і вона рішила зачарувати Оленку. Досвіта зловила три черепахи, вкинула їх у воду, в якій мала купатися Оленка, і сказала: „Ти перша

черепахо, скочиш Оленці на чоло, щоби була така німа, як черепаха! Ти, друга черепахо, скочиш їй на серце, щоби була зла та непривітлива! А ти, третя черепахо, скочиш їй на голову, щоби вона стала така погана, як ти!”

Та цей проклін не здійснився. Справді, коли Оленка увійшла в воду купатися, сіла їй одна черепаха на чолі, друга на серці, а третя на голові. Але коли князів-

на скупалася, то була ще краща, ніж передтим, а черепахи замінилися в три червоні маки, що плавали по воді — і так їх застала зла мачуха.

Тоді вона натерла Оленку горіховим соком і від того соку Оленчине тіло зовсім почорніло, так, що як князь побачив її, закликав:

— Це не є моя дочка! Виведіть її з двора, нехай іде собі геть!

Пізнав лише Оленку вірний песик Забий і ластівка з під стріхи, але це були німі звірятка, що не могли сказати князеві всеї правди.

Плачучи вийшла Оленка з королівського двору і згадала тоді про своїх одинадцять братчиків.

— „Де вони пропали? Мушу їх знайти!” — подумала собі дівчинка і пустилася йти горами й

долинами, аж зайшла в густий, темний ліс. Ідучи лісом, вона на-трапила на ясний прозорий поті-чок і глянула в воду та побачила себе, як у зеркалі: „Справді я ду-же погана на лиці!” — подумала собі зі страхом. „Не диво, що рід-ний батько не міг мене пізнати”.

Та коли Оленка скупалася в тім потоці, то стала ще кращою, ніж по першій купелі з черепахами.

Тіло її стало біле, як сніг, а личко румяне, як яблочко.

Коли спала другу ніч в лісі, снилося їй, що Господь Бог розхилив густі кущі над нею і дивиться на неї з янголятками по обох боках. А коли рано пустилася в дальшу дорогу, стрінула в лісі якусь стару бабусю, що збирала суниці в кошик.

Баба дала їй суниць, а Оленка подякувала й стала питати:

— Чи не бачили ви тут, бабусю, одинадцять князенків на гарних конях?

— Ні, дівчинко, — відповіла бабуся, — князенків я не бачила. Але вчора бачила я, як цим потоком у діл плило одинадцять диких лебедів з золотими коронами на головах.

Тоді Оленка попрощалася з бабусею і пішла долі потічком, аж до того місця, де потік вливався

в море. Але на морі не доглянула сестричка ніодного човенця, ніодного корабля, що заніс би її за море. Тільки хвилі котилися по прибережнім камінню, котилися й заокруглювали камінці, — а Оленка сказала:

— Любі хвилі, може ви занесете мене колись до моїх братчиків-князенків...

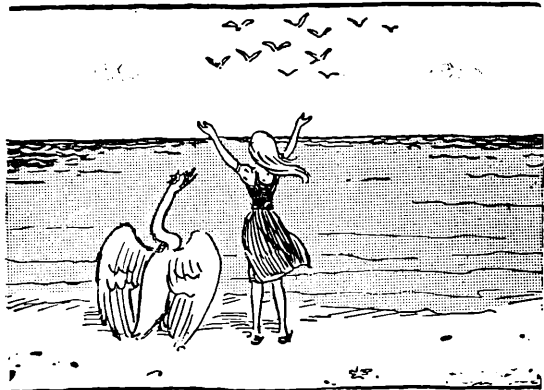
Дивлячись так на море, доглянула на березі одинадцять лебединих пер. Позбирала їх і звязала в китицю, мов лелії. На перах блистіли чисті каплі води; та чи це була роса, чи може чийсь сльози, ніхто не вгадав би.

І саме коли сонце мало заходити, побачила Оленка над морем шнур білих диких лебедів, як летіли в сторону берега. На їх головах ясніли золоті корони. Оленка скочила в якусь щілину й схова-

лася за кущем. Лебеді посідали таки недалеко неї і били своїми білими крилами. По заході сонця впала з них птича подоба й Оленка побачила зза куща одинадцять прекрасних князенків, своїх братчиків. Вона крикнула з дива, підбігла до своїх братів і радісно стала з ними витатися. Кожного кликала по імені, а браття, невимовно щасливі, пригортали сестричку до серця і плакали та сміялися.

Найстарший князенко почав говорити: „Ми літаємо, як дикі лебеді, цілий день, до заходу сонця. Потім перемінюємося знову в людей. Отже мусимо старатися, щоби все перед заходом сонця осісти десь на землі на нічліг, бо якби ми в тій хвилі були ще під хмарами, то попадали би в море, розбилися б на скалах. Це не є постійний наш осідок. Ми живемо за тим широким морем, через яке треба нам летіти два дні, а ночуємо на одній скелі серед океану, де є стільки місця, що ми всі ледви можемо стати один біля другого. Та сюди, в нашу лобу вітчину, вільно нам прилетіти раз у рік. І вільно нам побути тільки одинадцять днів та, літаючи над цим широким лісом, любоватися батьківським замком, де панує зла мачуха. І яке щастя, що ми

нині застали тебе тут на березі моря, наша дорога сестричко! Ще два дні можемо побути з тобою, а потім треба нам летіти в той заморський край, у нашу нову вітчину. Але як би нам і тебе туди забрати?’

„А що мені робити, щоби врятувати вас і зняти з вас на завжди ту лебедину подобу?” — сказала добра сестричка.

Вони радили над цим цілу ніч і тільки на годинку заснули. Коли Оленка пробудилася, над нею шуміли крила її братів, що знову замінилися в лебедів і полинули понад море. Та наймолодший братчик-лебідь лишився коло сестрички. Він схилив свою голову на її грудь, а вона гладила його крильця. Так просиділи цілий день разом, а вечером прибули й другі брати і всі стали знову людьми-князенками.

„Завтра мусимо відлітати за море і можемо вернутися аж за рік” — сказав найстарший, „але ми порадилися, взяти тебе сестричко, з собою. Чи ти не боїшся летіти з нами? Ми візьмемо тебе на крила і понесемо тебе понад море.”

„Добре, візьміть мене з собою!” — закликала дівчатко.

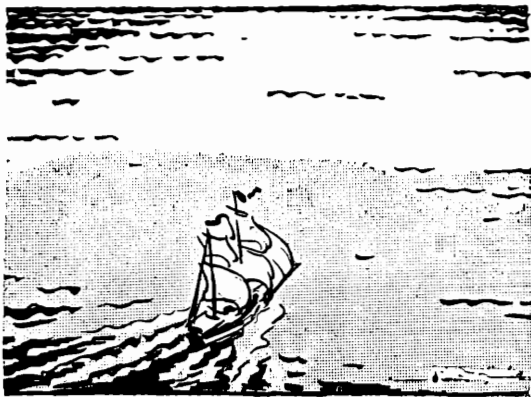
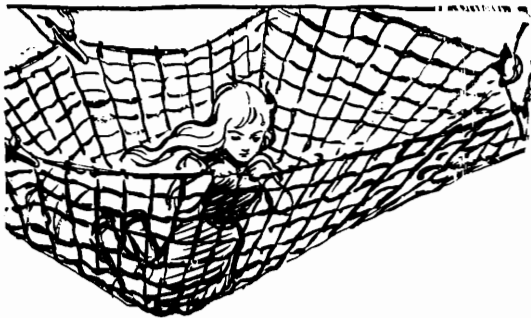
Цілу нічку плели вони з верби і з шувару тривкі сіті. На ті сіті лягла Оленка, і як тільки зійшло сонце, брати замінилися в лебедів, взяли ці сіті в свої дзьоби і підлетіли вгору, аж під хмари. Сестричка спала, тому наймолодший лебідь летів над нею і заслонював її перед промінням сонця...

Коли Оленка збудилася, вона побачила, що брати несуть її понад безмежне море, а біля неї ле-

жить галузка зі смачними ягодами і вязка солодких корінців. Вона покріпилася і з вдячністю всміхнулася до наймолодшого братчика, що летів над нею.

Вони летіли так високо, що великий корабель, який плив морем під ними, видавався їм малою пташкою-мевою. Цілу днину летіли бистрою стрілою попід хмари, але все таки не могли летіти так бистро, як звичайно, бо мали на собі тягар — свою сестричку. Сонце стало опадати щораз нижче, а Оленка не бачила серед моря тої скелі, на якій могли би осісти її братчики. А тут уже надходить пора, коли вони мають перемінитися в людей! А до того ще здалека забовваніла чорна хмара, мовби мала зближатися буря. І вже почало блискати і гриміти. Нарешті вони злетіли нижче. І коли за

морем ховався останній промі-
чик сонця, побачила Оленка ске-
лю, що з далека виглядала, як ма-
лий морський пес, що тільки го-
лову виставив над воду. Лебеді
шугнули в долину й осіли на тій
скелі. Брати перемінилися в лю-
дей і стояли тісно один при дру-
гим і міцно тримали сестричку на
руках, щоби не впала в море, яке
бурунами било об скелю. Так про-
стояли цілу ніч.

Над ранком небо прояснилося і як тільки зійшло сонце, брати-лебеді взяли сестричку і полетіли далше. Коло полудня побачила Оленка якісь гори, що на половину потапали в морі, а на вершках блистіли ледівці й сніги. Серед тих гір побачила величезний замок, а довкруги нього пальмовий гай, повний різнобарвних цвітів. Оленка запиталася братів, чи це може той край, до якого летять? Та лебеді заперечили головами, кажучи, що це замок русалки, оманної Фати-Моргани, і хто би там хотів осісти, пропав би. Сестра приглянулася докладніше і справді побачила, що це все тільки привид на білих хмарах, що простягалися над морем.

Та вже небаром побачила справдішні гори й долини, міста й замки. І ще далеко було до за-

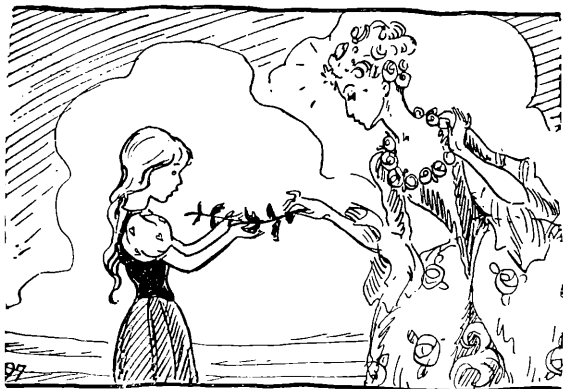
ходу сонця, коли лебеді щасливо злетіли на долину і сіли перед якоюсь печерою в скелі, що була схована за вючкими рослинами і пахучою зеленю.

„Побачимо, сестричко, що тобі цієї ночі буде снитися! — говорив наймолодший братчик, ведучи Оленку до її кімнатки.

„О, коби мені приснилося, як мені вас врятувати!“ — сказала сестричка, важко зітхаючи.

І приснилося їй, що вона знову летить десь попід хмари, а їй на стрічу вийшла русалка Фата-Моргана, але чомусь вона зовсім подібна до цієї бабусі, яка збирала суниці в лісі.

„Твої брати можуть бути врятовані” — промовила їй у сні бабуся, — „але чи стане в тебе сили й витривалості? Правда, що море м'якше, як твої руки, але заокруглює воно і тверді скелі, та море не чує болю, а твої руки чують. Чи бачиш отцю кропиву, що її маю в руці? Такої кропиви повно всюди перед печерею, в котрій спиш. А потрібна тобі тільки така і ще друга, що росте на гробах померших. Уважай: мусиш нарвати такої кропиви, хочай вона дуже поранить твої білі руки. Коли цю кропиву потреш своїми ногами, то отримаєш повісмо, з якого му-

сиш потім виплести одинадцять сорочок з довгими рукавами. Кинеш ці сорочки понад одинадцять лебедів — і вони будуть врятовані. Але пам'ятай, що від початку до кінця тої роботи, хочай би вона тривала і роками, не смієш промовити ні слова! Перше слово, яке вийде з твоїх уст, зранить серця твоїх братів, як гострий меч. Від тебе залежить їх життя...”

Сказавши це, бабуся діткнула кропивою її руки, кропива впекла її руку так, що Оленка збудилася. Був уже день і Оленка побачила, що біля неї росте така кропива, яку тримала баба в руках. То ж схопилася зі сну, вклякнула й гарячо молилася Богу, що вказав їй спосіб, як рятувати братів.

Вона вибігла з печери і взялася до роботи. Нагими руками почала рвату їдку кропиву, що пе-

кла її, як вогонь. Та Оленка радо терпіла цей біль, знаючи, що тільки тим урятує своїх братчиків.

По заході сонця того дня прилетіли братчики й здивувалися, що Оленка не говорить. Спершу гадали, що це зла мачуха наслала на Оленку чари, але коли глянули на її поранені руки зрозуміли, що сестричка жертвувалася для них.

Цілу ніч і другий день не відпочивала Оленка, але за це пер-

ша сорочка була готова. Тоді взялася до другої. Так сиділа вона коло печери під високим деревом і пряла нитки з кропив'яного повісма, а брати полетіли. Коло полудня озвався десь недалеко в лісі ловецький ріг і почувся лай гончих собак. Перелякана Оленка не знала, що має робити і хотіла вже ховатися в глибину печери, коли нагло прибігло до неї кілька псів, а далі надійшов гурт ловців, що

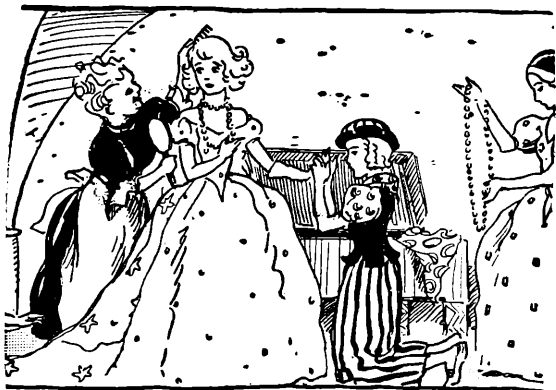

полювали в тім лісі. Найкращий між ними був королем того краю і він промовив до Оленки:

„Звідки ти тут узялася, прекрасна дитино?“

Та Оленка тільки кивнула головою, бо вона пам'ятала, що якби промовила словечко, то її брати пропали би.

„Ходи зі мною” — сказав король — „тут не можу тебе лишити. Коли ти така добра, як красна,

то я одягну тебе в золото й срібло і корону покладу на твою голову.”

Оленка плакала і не хотіла йти, але король узяв її на коня і ідучи з нею до замку, говорив: „Не бійся, я бажаю тільки твого щастя.”

Він привіз її до палати і завів у пишні хорони. Двірські дами почали вдягати її в дорогі шати, але Оленку не тішило це все. Во-

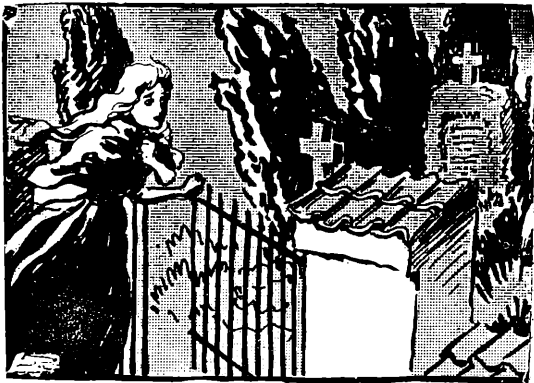
на тільки плакала мовчки й думала про своїх бідних братів.

Король заручився з нею, хочай міністер перестерігав його, що ця німа дівчина, то певно лісова відьма. По вечері й забаві привів її король до гарної кімнатки і Оленка втішилася, бо побачила там на підлозі ту кропиву, яку нарвала, і повісмо і готову сорочку, — бо король казав принести це все з печери до її кімнатки.

„Тут будеш спати” — сказав король, — „а отце казав я принести, щоби ти далі продовжала свою роботу і не тужила за диким лісом. Тут тобі буде краще чим у печері.”

Оленка поцілувала короля в руку, а він щиро пригорнув її до серця і казав дзвонити у всі дзвони на знак, що бере собі Оленку за жінку. Так стала вона королевою того краю. Сам король по-

клав їй корону на голову. І зажила Оленка в добрі-роскошах і була вдячна королеві за добре серце. Але їй було даліше сумно, що не може промовити до нього й слова і розкрити перед ним усю свою тайну.

Та вона не забувала про свою роботу. Що ночі, коли вже всі спали, вставала, йшла до своєї кімнатки і плела сорочки своїм братам. Так виплела вже шість,

а коли зачала сему, забракло їй повісма. Тож найближчої ночі вийшла крадьки з палати і побігла на цвинтар, де росла подібна кропива. На цвинтарі при вході стояв гурт відьом, що страшно дивилися на Оленку, але вона відважно минула їх і вони не сміли її зачепити. Вона нарвала кропиви й вернулася в замок. І ніхто не бачив цього, тільки злобний міністер підглянув її, бо ще не спав

у цю годину. Він сказав про це королеві і запевнював його, що це певно відьма, бо чого ж би вона ходила у півночі на кладовище? Король повинен її покарати смертю, бо вона знищить державу.

Король не хотів спершу вірити, але коли слідуючої ночі побачив це на власні очі, що Оленка побігла на цвинтар, то зажурився, і в серці його збудилося підозріння, чи це справді не є зла відьма. Це добачила Оленка і плакала гірко та цілувала короля по руках, але не могла сказати й слова, щоби оправдати себе, бо їй не вільно було говорити.

Тим часом скінчила вже десять сорочок. Бракувала ще тільки одна, але вона не мала ні одного стебла кропиви. То ж рішила піти ще раз на цвинтар і нарвати того зілля на одинадцятую сорочку.

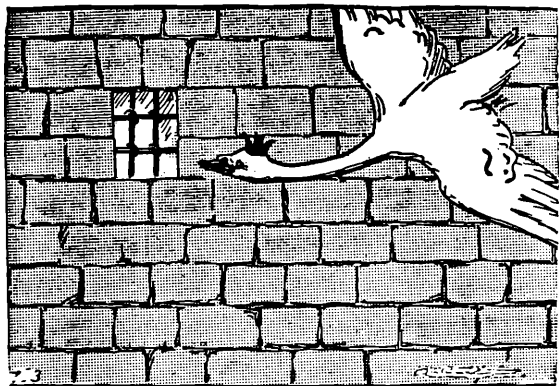

Але за нею слід у слід пішов король з міністром. Вони бачили, як вона увійшла між могили і побачили на могилах гурт відьом-чарівниць. Міністр бачив, що Оленка поминула відьми, але не сказав цього королеві. А король з розпуки й не міг дивитися, тільки доглянув відьми і був певний, що Оленка є між ними. То ж сказав до міністра: „Нехай нарід осудить її!”

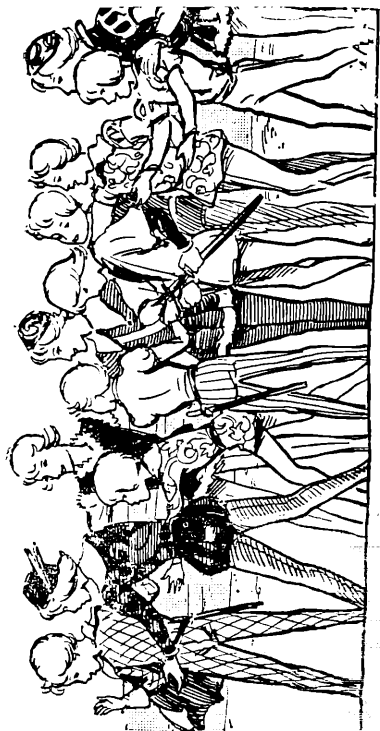
На другий день засудили королеву Оленку на смерть і мали спалити її на кострі. Оленку замкнули до темної тюрми і кинули їй там ті сорочки і решту кропиви. Вона плакала ревно й молилася в душі, та плела одинадцять сорочку, надіючися ще докінчити її перед смертю.

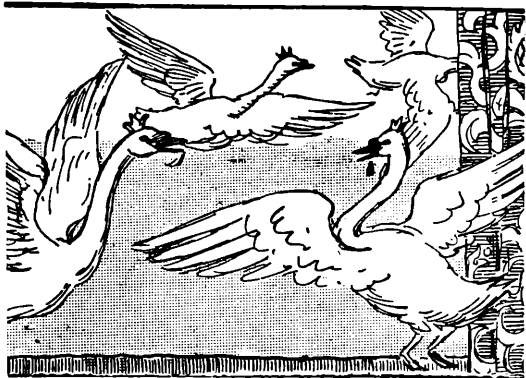
Нагло перед вечером зашуміли перед решіткою тюрми крила наймолодшого брата-лебедя, що від-

найшов сестру. Сестричка втішилася, бо хочай знала, що це її остання ніч, але надіялася, що ще врятує братів, коли подасть їм знак, де вона. Лебідь відлетів повідомити своїх братів, де є сестричка, а вона працювала далі цілу ніч. При тім помагала їй мишка прясти, а ластівка щебетала цілу ніч на вікні.

Ще тільки зоріло, як перед брамами замку появилoся оди-

надцять братів-князенків і стали добиватися, щоби їх пустили до короля. Сторожа не хотіла їх впустити, бо король ще спав, та вони стукали в браму, аж король збудився і сам вийшов з палати, питаючи, що вони за одні. Але заки брати могли промовити слово, сонце блисло зпоза гір і вони піднялися лебедями й полетіли понад замок у світ.

Оленку посадили на віз і везли

на місце кари. Та і в дорозі на смерть не переривала вона своєї роботи. Десять сорочок лежало у її стіп, а одинадцятку вже кінчила.

„Дивіться на відьму!” — кричала товпа, „вона ще робить свої чари! Убиймо її зараз!”

Товпа кинулась на Оленку, — та в тій хвилі надлетіло одинадцять диких лебедів. Вони злетіли на цей віз, що ним везли Оленку

на місце страчення, оточили свою сестричку і сильними ударами своїх могутніх крил відбивали від воза розярену товпу.

„Це певно знак Божий, що вона невинна!” — почали говорити деякі люди.

Тоді Оленка вхопила сорочки і одну за другою почала кидати на лебедів. І за хвилину стояло перед народом одинадцять прекрасних князенків; тільки наймо-

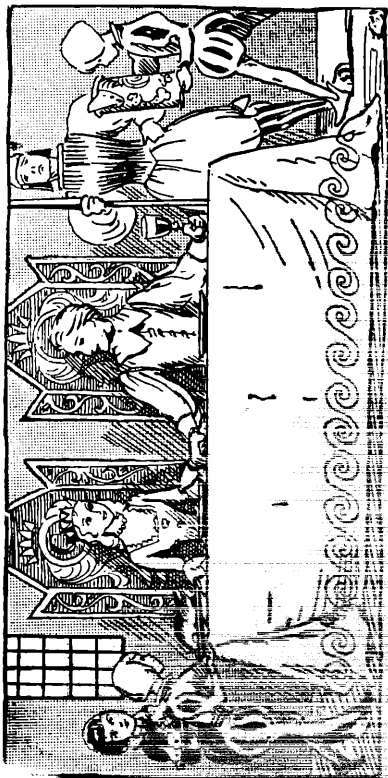

лодший мав замість правої руки лебедине крило, бо в його сорочці не встигла сестра виплести ще одного рукава.

„Тепер можу говорити! Я невинна!” — закликала Оленка.

„Так вона невинна!” — сказав найстарший князенко і розповів усе королеві.

Тоді король здійняв Оленку з воза і в великім тріумфі попровадив її назад у палату, як свою

королеву. Злобного міністра хотів покарати смертю, але Оленка дарувала йому життя.

І довго жила вона щасливо з королем і зі своїми братчиками.

„МОЯ КНИЖЕЧКА”

Бібліотека для української дітвори
під редакцією Б. Даниловича.

Вуйко Влодко: **Пригоди Юрчика Кучерявого**, ст. 64, малюнків 62. Ціна 1 зл.

Іван Франко: **Мурко й Бурко**, байка, стор. 11, мал. 4, ціна 0,25 зл.

Іван Франко: **Заяць і Медвідь**, байка, стор. 16, малюнків 3. Ціна 0,25 зл.

Іван Франко: **Лисичка-черничка**, байка, стор. 16, малюнків 4, ціна 0,25 зл.

Народні казки й байки: **Горобець та билина, Кінь і осел**, стор. 16, мал. 12, Ціна 0,30 зл.

Коза-дереза, Колобок, стор. 16, мал. 11. Ціна 0,30 зл.

Лисичка-сестричка і вовк - пане брат, стор. 16, мал. 11. Ціна 0,30 зл.

Лисичка - сваха, Як лисичка топила глечик, стор. 16, мал. 11. Ціна 0,30 зл.
Торба, стор. 16, мал. 12. Ціна 0,30 зл.
Козел і баран. Рукавичка. Господарство, стор. 16, мал. 9, Ціна 0,30 зл.

Ганс Х. Андерзен: **Дикі лебеді**, казка, стор. 48, мал. 33. Ціна 0,50 зл.

Ганс Х. Андерзен: **Дві казки** (Цісарський соловій, Дівчинка з сірниками), стор. 32 з малюнками. Ціна 0,50 зл.

В бібліотеці **»ДОРОГА«** вийшли такі книжки, підхожі для старшої дітвори:

Антін Лотоцький: **Три побратими**, історичне оповідання з початків Козаччини, стор. 76, мал. 11. Ціна 1 зл.

Франц Коковський: **Слідами забутих предків**, Історичні оповідання на тлі минулого Лемківщини, стор. 96, мал. 17. Ціна 1 зл.

13. VII. 1947.

БРАСІВ